

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לא עמוד א

בעו מיניה מרב עולא: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד באשקלון ודמא בן נתינה שמו, פעם אחת בקשו חכמים פרקמטיא בששים ריבוא שכר, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו. אמר רב יהודה אמר שמואל, שאלו את ר' אליעזר: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו, בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שכר, ורב כהנא מתני: בשמונים ריבוא, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו. לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו, שנולדה לו פרה אדומה בעדרו. נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמר להם: יודע אני בכס, שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי, אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא. וא"ר חנינא: ומה מי שאינו מצווה ועושה - כך, מצווה ועושה עאכו"כ, דא"ר"ח: גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף לח עמוד א

... ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום, עמד והתירן להם. איתגורי אתגר? א"כ, מצינו חוטא נשכר! אמר מר בריה דרבנא: לומר, שאפילו מקיימין אותן - אין מקבלין עליהן שכר. ולא? והתניא, ר"מ אומר: מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול? ת"ל: + ויקרא י"ח + "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", כהנים ולויים וישראלים לא נאמר אלא אדם, הא למדת, שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול! אמרי: אין מקבליים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה, דא"ר חנינא: גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה.

תוספות מסכת עבודה זרה דף ג עמוד א

גדול המצווה ועושה - פי' מפני שהוא דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו.

תוספות מסכת קידושין דף לא עמוד א

גדול המצווה ועושה - נראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח. דלא מפיקדנא ועבדינא - מכאן מדקדק ר"ת דנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא אע"ג דפטורות לגמרי דאפילו מדרבנן לא מיחייבי כדמוכח פרק מי שמתו (ברכות דף כ:): מ"מ יכולות הן לברך ואין כאן משום לא תשא את שמו לשוא (שמות כ) משום מברכות ברכה שאינה צריכה דאי לאו הכי היכי שמח רב יוסף והלא מפסיד כל הברכות כולן.

ש"ך יורה דעה סימן רמו ס"ק ז

מפני שאינו מצווה ועושה - וגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה (וכתב הטור) [וכתבו התוס']: הטעם מפני שהמצווה דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו ר"ל דמי שמצווה אם כן יש עונש בהעברה ויצרו מתגבר עליו [ולכן הוא] דואג תמיד לבטל יצרו, אבל באינו מצווה אין כאן עונש:

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף לא עמוד א

דאמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה. פירשו רבותינו ז"ל טעם הדבר שזה שטן מקטרגו כשהוא מצווה וזה אין שטן מקטרגו ולפום צערא אגרא, ורבינו הגדול ז"ל פירש שהמצות אינן להנאת האל יתברך המצוה אלא לזכותינו, ומי שהוא מצווה קיים גזירת המלך ולפיכך שכרו מרובה יותר מזה שלא קיים מצות המלך, מכל מקום אף הוא ראוי לקבל שכר שהרי מטוב לבב וחסידות הכניס עצמו לעשות מצות השם יתברך, ודוקא במצוות שצוה השם יתברך לאחרים שיש לו בהן רצון, אבל העושה מאליו מצוות שלא צותה בהם תורה כלל זו היא שאמרו (עי' ירושלמי שבת פ"א ה"ב) כל שאינו מצווה בדבר ועושהו נקרא הדיוט.

M. Lazarus, The Ethics of Judaism (in Soncino Talmud, Avoda Zara 3a, n.a1)

The idea underlying this principle is to contrast between the Autonomy of the Will and the Law of God as the Authority of Man. The moral act finds its sure basis only when it is conceived as prompted by the command of God; when man acts in obedience thereto the merit is greater.

Victor Frankl, Man's Search for Meaning, p.133

[M]an is responsible and must actualize the potential meaning of his life. ... The more one forgets himself – by giving himself to a cause to serve or a person to love – the more human he is and the more he actualizes himself. What is called self-actualization is not an attainable aim at all, for the simple reason that the more one would strive for it, the more he would miss it. In other words, self-actualization is only possible as a side effect of self-transcendence.

שו"ת אגרות משה יורה דעה ח"א סימן ו ד"ה וכוונת ר"ת

וכוונת ר"ת הוא דלא בכל מצות אמר ר"ח, דבאלו שהוא גזה"כ בלא טעם אין חלוק כיון דניכר שעושה רק מצד ציוי ה' זה עצמו הוא דבר גדול מאד, ועל זה שצריך לעשות רצון ה' הא כו"ע מצוים, ומה לנו איזה מעשה הוא עושה מצד רצון ה' ונחשב כוונת עשית רצון ה' המצוה. אך בדבר שיש טעם אין ניכר שהמעשה הוא לרצון ה' דאפשר עושה בשביל הטעם שאז נשאר רק עצם המעשה שהוא מעשה מצוה כמו צדקה וכבוד אב ושמירת המועדים וכדומה שיש טעם להצוי ובאלו יש מעלה למצוה ועושה, דלעצם הדבר הוון רק המתחייבים מצוים ועושים. והכונן ז' מצות דב"נ שכתב ר"ת הוא לדוגמא בעלמא משום שהזכרו לעיל ב"ק/ בדף ל"ח שכמו אלו שיש להם טעם ואמרו בגמ' שם דמצוה ועושה עדיף כ"כ בכל מצות כה"ג שיש להם טעם עדיף מצוה ועושה. ידידו, משה פיינשטיין.

שו"ת אפרקסתא דעניא חלק ב - יו"ד סימן קט"ו

והנה אף דלעת כזאת אין בידי יד כהה עוד ליישב דברי העשרה מאמרות והרקנטי הנ"ל מש"ס הנ"ל, מ"מ הנה מקום אתי להסביר פנים לשיטתם ז"ל, עפמ"ש הרמב"ם ז"ל ספ"ח מה' מלכים. ז"ל: כל המקבל ז' מצות ונזהר לעשותן ה"ז מחסידי אוה"ע וי"ל חלק לעוה"ב, והוא שיקבל אותן כו' מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה כו'. אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה ג"ת [גר תושב] ולא מחסידי אוה"ע כו' ע"ש. וכי הכ"מ שהוא נכחה. ובסי' שער הקדים (מר"א חזן ז"ל) באות ג' כי ע"ז ז"ל וכי הרב ושב הכהן בסי' ל"ח בכונת הרמב"ם ז"ל וז"ל דכ"ז שלא קבל עליו לעשותן, אע"פ שעושה אותן, הרי הוא בכלל כל אוה"ע שכבר פסק להם דינם שאפי' מקיימים הם כאינו מצוה ועושה ולכן אינם בכלל חסידי אוה"ע. לכן צריך שיקבל אותן, וקבלה זו צריך שיהי' מחמת שצוה הקב"ה לעשותן, ואז יצא מכלל כל אוה"ע וה"ה כמצוה ועושה ע"כ.

ומסיים בשער הקדים שם [מר"א חזן ז"ל] באות ג' כי ע"ז ז"ל: נמצינו למדים כמה גדול שכרו של המצוה ועושה דאפי' באוה"ע כשמקיימים ז' מצות בן נח אדעתא שהם מצווים אזי נקראי חסידי אוה"ע וי"ל חלק לעוה"ב. אבל אם מקיימים אותם מפני הכרע הדעת אין נקראי חסידי אוה"ע וא"ל חלק לעוה"ב ע"כ. ולפי דברנו למדנו דמי שפטור מן הדבר, ומקבל ע"ע לעשותו מחמת שצוה הקב"ה על הדבר בתורתו אפי' הוא לא נצטוה בו, אם גם הוא מכניס עצמו לכלל חיוב לא מפני הכרע דעתו כ"א [כד, אלא] מפני שהוא מצוה שבתורה למי שהוא, גם הוא בכלל מצוה ועושה. שהרי האוה"ע אחרי שראה ויתר גוים היו בכלל אינם מצווים וע"י קבלתם ע"ע מחמת שהוא מצוה בתורה הו"ל כמצוה ועושה. אם כן ה"נ וכ"ש בר ישראל הפטור כגון סומא וכיו"ב ע"י קבלתו **הוי מצוה ועושה**.

... ועכ"ל נמי דלא ס"ל נמי לרמ"ע ורקנטי ז"ל הני תרי טעמי חדתא של האבודרהם ז"ל כמובן. רק טעם התוס' בהא דאר"ח גדול המצוה דהוא מחמת ניגוד היצר. ורצונו דעל עיקר הכלל של ר"ח דגדול המצוה ועושה ל"פ רמ"ע וריקנטי ז"ל, אלא דס"ל דאינו מצוה ועושה הוי דוקא בשאינו מקבל ע"ע מכח שהוא מצות התורה. ולכן א"ל מלחמת היצר. משא"כ בשמקבל ע"ע כנ"ל תו הו"ל מלחמה כמצוה ממש.

... שוב העירני חתני נ"י על דברי סי' מעגלי צדק ר"פ מטות, שכי' דהא דנשים מברכות על מ"ע שהזמ"ג, הוא משום דהכי קבילו עליהו מעיקרא, והוי כנדר ושייך לומר וצונג,...

¹ ר' דוד ב"ר ברוך קלונימוס שפרבר היה מגדולי רבני רומניה בדור הקודם. נולד בשנת תרל"ה (1875). שימש כרבה של ברשוב, העיר השניה בגודלה ברומניה. אחרי השואה הפך למעשה לראש רבני רומניה, ועסק הרבה בהתרת עגונות. בשנת תשי"ו (1950) עלה לארץ, ונפטר בה בשנת תשכ"ב (1962).